

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การศึกษามีบทบาทสำคัญยิ่งในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชน แต่คุณภาพชีวิตนั้นย่อมขึ้นอยู่กับระดับการพัฒนาทาง เศรษฐกิจและสังคมเป็นสำคัญ ขณะเดียวกัน เศรษฐกิจและสังคมของประเทศจะดีได้ก็ต้องอาศัยความสามารถในทักษะด้านวิชาชีพของประชาชน และไม่ว่าประเทศใดก็ตาม การจัดการศึกษาแก่ประชาชนในสังคมนั้นย่อมจัดการศึกษาเพื่ออำนวยความสะดวกที่สำคัญอยู่ 2 ประการ คือ

1. เป็นการศึกษาเพื่อให้ผู้เรียนสามารถอยู่ร่วมกันในสังคมได้อย่างเป็นสุขโดยรู้จักสิทธิหน้าที่ ความรับผิดชอบต่อตนเองและสังคม มีความสำนึกตระหนักในความมั่นคงของชาติ ตลอดจนการปฏิบัติตนต่อบุคคลอื่นด้วยความสุจริตและยุติธรรม
2. เป็นการศึกษาเพื่อให้ผู้เรียนมีความสามารถในการประกอบอาชีพ การจับจ่ายใช้สอยอย่างประหยัด ตลอดจนการแสวงหาวิทยาการ เพื่อปรับปรุงการดำรงชีวิตของมนุษย์ให้มีคุณค่าเพิ่มมากขึ้น

ดังนั้นจุดประสงค์หลักของการพัฒนาประเทศก็คือ การเสริมสร้างให้ประชาชนภายในประเทศมีการกินดีอยู่ดี (วิญญู วิจิตรวาทการ, 2521) ประเทศไทยจัดได้ว่าเป็นประเทศกำลังพัฒนาที่กำลังดำเนินการตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 7 (พุทธศักราช 2535-2539) ซึ่งมีแนวทางพัฒนาระบบของประเทศให้ดีขึ้น โดยเน้นให้ประชาชนทุกคนมีงานทำ มีการกระจายรายได้เพื่อแก้ไขปัญหาค่าความยากจน การพัฒนาระบบเศรษฐกิจดังกล่าวจะมีประสิทธิภาพเพียงใดขึ้นอยู่กับคุณภาพของประชาชนเป็นสำคัญ ลักษณะประชาชนที่มีคุณภาพสำคัญประการหนึ่งก็คือ ความสามารถประกอบอาชีพและทักษะเบื้องต้นเพื่อการเตรียมตัวประกอบอาชีพ (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, ม.ป.ป.) ดังนั้นแผนพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 7 จึงได้กำหนดแนวทางในการพัฒนาคุณภาพของประชาชนให้บรรลุเจตนารมณ์ คือ เร่งรัด

จัดการศึกษาให้สอดคล้องความต้องการของตลาดแรงงาน ตลอดจนส่งเสริมการจัดการศึกษาเพื่ออาชีพในทุกๆระดับและประเภทการศึกษาให้ผู้เรียนมีความรู้ความสามารถที่จะเป็นผู้ประกอบการได้ด้วย เพื่อเป็นรากฐานนำสังคมไทยไปสู่การกินดีอยู่ดี (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจ และสังคมแห่งชาติ, 2534)

การศึกษาเพื่ออาชีพจึงเป็นแนวคิดที่มีความสอดคล้องกับสภาพเศรษฐกิจและสังคมของประเทศที่เปลี่ยนแปลงไป เพราะเป็นการศึกษาที่จะเชื่อมความสัมพันธ์ของระบบการเรียนการสอนในปัจจุบันให้เข้ากับโลกของงานอาชีพที่เป็นจริง เป็นกระบวนการต่อเนื่องที่กำเนิดและพัฒนาไปพร้อม ๆ กับพัฒนาการด้านอื่น ๆ ของบุคคล โดยเริ่มจากการให้บุคคลได้เข้าใจตนเอง ความสามารถ การมีชีวิตอยู่ในสังคม ตลอดจนให้บุคคลได้หัดวางเป้าหมายเพื่อชีวิตทางอาชีพในอนาคต (นวลศิริ เปาโรหิตย์, 2527)

ธำรง บัวศรี (อ้างถึงใน ลาโรช บัวศรี และคณะ, 2521) ได้กล่าวถึงความมุ่งหมายของการศึกษาเพื่ออาชีพไว้ดังนี้

1. เพื่อให้ผู้เรียนมีความสนใจ และตระหนักในความสำคัญของงานอาชีพ และเห็นความจำเป็นที่จะต้องเลือกอาชีพและประกอบอาชีพในวันข้างหน้า
2. เพื่อให้ผู้เรียนมองเห็นคุณค่าในการทำงาน และมีทัศนคติที่ดีต่องานอาชีพทุกชนิด
3. เพื่อสร้างคุณลักษณะอันจำเป็นต่อการทำงานให้แก่ผู้เรียน เช่น ความซื่อสัตย์ ความตรงต่อเวลา ความเคารพต่อตนเองและผู้อื่น ความอดทน และความรับผิดชอบ เป็นต้น
4. เพื่อให้ผู้เรียนได้เข้าใจถึงความสัมพันธ์ระหว่างอาชีพกับการศึกษา
5. เพื่อให้ผู้เรียนตระหนักถึงความสำคัญ และความจำเป็นที่จะต้องปรับตัวให้เข้ากับสังคมที่ตนเองอยู่
6. เพื่อให้ผู้เรียนมีความรู้และทักษะ และมีความสามารถในการประกอบอาชีพในแต่ละขั้นตอนที่ตนเองเรียนสำเร็จออกไป หรือต้องการที่จะศึกษาสูงขึ้นไปก็พร้อมจะทำได้

ดังนั้นประชากรที่มีคุณภาพดีนั้น ควรจะต้องมีทักษะเบื้องต้นในการประกอบอาชีพที่ตนชอบและมีความถนัด นักเรียนประถมศึกษาจึงควรได้รับการปลูกฝังทักษะเบื้องต้นดังกล่าวให้เหมาะสมกับวัยและวุฒิภาวะ เพราะการประถมศึกษาถือว่ามีสำคัญยิ่ง เนื่องจาก

เป็นการศึกษาระดับเดียวที่คนทั้งประเทศได้รับจากรัฐ ซึ่งได้จัดการศึกษาระดับนี้เป็นการศึกษามากับคั้ง เพื่อให้สอดคล้องกับความมุ่งหมายที่กำหนดไว้ในแผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติ และคนส่วนใหญ่เมื่อจบการศึกษาระดับประถมศึกษาแล้ว จะต้องออกไปประกอบอาชีพจึงน่าจะได้รับการเล่าเรียนอย่างมีระเบียบแบบแผนจากโรงเรียนประถมศึกษาเท่านั้น สำหรับคนอีกส่วนหนึ่งที่มีโอกาสศึกษาต่อในระดับสูงขึ้นไปจำเป็นต้องมีรากฐานที่ดี มีคุณภาพจากโรงเรียนประถมศึกษา เช่นเดียวกัน (ทิพวรรณ เลขะวณิช, 2530) ซึ่งในเรื่องนี้ อัครง บัวศรี (2528) ได้เสนอแนวคิดเกี่ยวกับบทบาทของโรงเรียนประถมศึกษาที่มีต่อการเตรียมเยาวชนเพื่อการทำงาน และอาชีพอีกด้วย กล่าวคือ

1. โรงเรียนควรกระตุ้นให้เด็กได้รู้เรื่องงานอาชีพตั้งแต่ยังเล็ก และให้ขยายขอบเขตให้กว้างขวางออกไปเมื่อเด็กโตขึ้น ทั้งนี้เท่าที่โอกาส และสิ่งแวดล้อมจะอำนวย
2. ส่งเสริมให้เด็กสัมผัสกับงานอาชีพอย่างแท้จริง มิใช่เป็นเพียงคำบอกเล่า แต่ควรให้เด็กได้เห็นและได้ทราบถึงพื้นความรู้ ทักษะ ทศนคติและนิสัยที่จำเป็นในการประกอบอาชีพแต่ละอย่าง ตลอดจนปัญหา โอกาส และทางก้าวหน้าในการประกอบอาชีพ
3. ควรให้เด็กได้ฝึกทักษะที่จำเป็นสำหรับงานอาชีพ เพื่อเป็นพื้นฐานในการประกอบอาชีพอิสระ
4. ส่งเสริมการสร้างนิสัยและทัศนคติที่ดีต่อการทำงานให้แก่เด็ก โดยการให้เด็กได้ลงมือทำจริง ๆ และให้ได้มีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับเทคโนโลยีของสิ่งที่เรียนรู้
5. ควรปรับปรุงหลักสูตรการเรียนการสอน โดยให้มีการประสานสัมพันธ์ระหว่างอาชีวศึกษา และสามัญศึกษาอย่างใกล้ชิด
6. ควรจัดช่องว่างระหว่างการศึกษานอกโรงเรียน และในโรงเรียนให้หมดไป โดยพยายามให้แต่ละฝ่ายได้ใช้บริการของกันและกัน และถือเป็นการศึกษาที่มุ่งส่งเสริมให้ผู้เรียนเหมือน ๆ กัน จะแตกต่างกันก็เพียงสถานที่เรียน และระบบการจัดการเท่านั้น
7. ควรส่งเสริมความร่วมมือระหว่างโรงเรียนกับท้องถิ่น และสังคมที่โรงเรียนตั้งอยู่ ให้ความร่วมมือซึ่งกันและกันในการให้การศึกษาด้านอาชีพแก่เด็ก
8. ส่งเสริมการระดมกำลังและนำทรัพยากรในท้องถิ่นมาใช้ประโยชน์ เพื่อการศึกษาให้ได้มากที่สุด และพยายามดำเนินการโดยประหยัดมากที่สุดเท่าที่จะทำได้

ดังนั้นแผนการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2520 จึงได้มุ่งเน้นการศึกษาวิชาชีพในทุกระดับ โดยมุ่งผลิตกำลังคนในระดับต่าง ๆ สำหรับในหลักสูตรระดับประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 จึงได้จัดให้มีส่วนที่เป็นการเตรียมประกอบอาชีพไว้ในกลุ่มประสบการณ์กลุ่มหนึ่ง เรียกว่า "กลุ่มการงานและพื้นฐานอาชีพ" มีวัตถุประสงค์ที่สำคัญ คือ เพื่อให้ผู้เรียนทำงานเป็น รักและเห็นคุณค่าของการทำงาน และมีทักษะพื้นฐานที่จะประกอบอาชีพต่อไปในภายหน้า นอกจากนี้ยังมีวัตถุประสงค์ที่จะเสริมสร้าง ปลูกฝังกิจนิสัย ทักษะที่ดีต่องานอาชีพ และค่านิยมในการทำงานอีกด้วย (กระทรวงศึกษาธิการ กรมวิชาการ, 2520)

สมพงษ์ พลสุภย์ (2521) กล่าวว่า กลุ่มการงานและพื้นฐานอาชีพสามารถแยกออกได้เป็น 2 ส่วน คือ การงานกับพื้นฐานอาชีพ การงาน หมายถึง เรื่องของการทำงานเป็น และมีนิสัยอันดีในการทำงาน ส่วนพื้นฐานอาชีพ หมายถึง พื้นฐานของการประกอบอาชีพ หรือพื้นฐานของการทำงานทำมาหากินนั่นเอง ซึ่งจะเห็นได้ว่า หลักสูตรประถมศึกษาไม่ได้กล่าวถึงเรื่องของงานอาชีพหรือวิชาชีพโดยตรง แต่จะกล่าวถึงพื้นฐานของอาชีพ ซึ่งก็หมายความว่า หลักสูตรประถมศึกษาไม่ได้มุ่งฝึกอาชีพให้แก่เด็กเรียน แต่จะสอนในสิ่งที่เป็พื้นฐานของการประกอบอาชีพเท่านั้น

ชม ภูมิภาค (2526) กล่าวว่า การศึกษาเพื่องานอาชีพเป็นการศึกษาที่จบในตัวเองเป็นขั้น ผู้ที่เรียนจบชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 หากไม่เรียนต่อชั้นมัธยมศึกษาชั้นย่อมสามารถประกอบอาชีพได้ในเบื้องต้น สามารถประกอบอาชีพได้ตามความเหมาะสมกับท้องถิ่น สามารถประกอบอาชีพอิสระได้ หรือจะทำงานรับจ้างก็จะทำได้อย่างดี เช่น การรับจ้างทำงานในบ้านสำหรับผู้ที่เป็นหญิงก็ควรมีความรู้ในการจัดบ้านเรือน เป็นต้น ซึ่งถ้าการศึกษาของประเทศเป็นการศึกษาเพื่องานอาชีพ ย่อมหมายความว่าผลเมืองที่สำเร็จการศึกษาทุกระดับจะเป็นคนที่มีความซนขันแข็ง มีความคิดริเริ่ม มีทักษะในการประกอบอาชีพอิสระได้ ปัญหาการว่างงานจะมีน้อย เพราะทุกคนจะมีความคิดริเริ่มทำงานอาชีพอิสระได้ เมื่อไม่มีงานรับจ้าง โดยจะทำงานตามลำพังคนเดียวหรือรวมกลุ่มกันก็ได้

สแตนลีย์ (Staley, 1970) กล่าวว่า การศึกษาเกี่ยวกับการงานและพื้นฐานอาชีพในระดับประถมศึกษา ควรเน้นเรื่องทักษะ ความรู้ และนิสัยที่จำเป็นสำหรับการเตรียม

อาชีพต่าง ๆ ที่จัดลงในหลักสูตร โดยเปิดโอกาสให้เด็กเลือกเรียนได้ตามความถนัด ความสนใจของเด็ก และเป็นงานที่ส่งเสริมความเจริญก้าวหน้าของท้องถิ่นและสังคมในชุมชน การเตรียมอาชีพให้เด็กนั้น ควรเตรียมตัวก่อนที่เด็กจะออกจากโรงเรียน 1-2 ปี ควบคู่กับการเตรียมงานอาชีพต่าง ๆ เพื่อให้เด็กรู้ว่าตนมีโอกาสจะทำงานนั้นได้ และจะมีอนาคตอย่างไรต่อไป

จะเห็นได้ว่า กลุ่มการงานและพื้นฐานอาชีพนั้น หลักสูตรได้จัดเป็นลักษณะการบูรณาการที่มุ่งประสานสัมพันธ์ระหว่างการเรียนรู้กับการทำงาน เน้นหนักในเรื่องกระบวนการเรียนการสอนเข้ากับประสบการณ์ในการทำงาน ซึ่งผู้เรียนต้องเรียนรู้บางส่วนบางเรื่องเหมือน ๆ กัน และในบางเรื่องท้องถิ่นมีโอกาสที่จะนำไปประยุกต์หรือพัฒนาให้เกิดประโยชน์ มีความเหมาะสมกับสภาพและความต้องการของท้องถิ่น (กระทรวงศึกษาธิการ กรมวิชาการ, 2525) ในกลุ่มประสบการณ์นี้ หลักสูตรมุ่งให้ความรู้ที่ทุกคนต้องเรียนเหมือนกันตั้งแต่ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ถึง 6 ประกอบด้วย งานบ้าน งานเกษตร งานช่างและงานประดิษฐ์ สำหรับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 และ 6 เด็กเริ่มมีการพัฒนามากขึ้นทั้งทางด้านสติปัญญาและสังคม ดังนั้น เด็กประถมศึกษาที่อยู่ในระดับนี้ควรได้มีการพัฒนาพฤติกรรมและการตัดสินใจในงานอาชีพภายใต้สถานการณ์ต่าง ๆ กัน ซึ่งในเรื่องนี้หลักสูตรได้เปิดโอกาสให้ผู้เรียนเลือกเรียนงานเลือก แบ่งเป็น 5 แขนง คือ แขนงงานบ้าน แขนงงานเกษตร แขนงงานช่าง แขนงงานช่างประดิษฐ์ และแขนงงานอาชีพอื่น ๆ เพื่อเป็นการสำรวจว่าตนเองมีความสนใจ ความถนัด และความสามารถในเรื่องใด งานเลือกนี้จะช่วยเสริมบุคลิก ลักษณะนิสัยในการทำงานให้แก่ผู้เรียน เป็นการส่งเสริมงานพื้นฐานในการที่จะศึกษาหาความรู้เพิ่มเติมในการประกอบอาชีพต่อไป

กรุงเทพมหานคร เป็นหน่วยงานหนึ่งที่จัดการศึกษาในระดับประถมศึกษาให้แก่เยาวชนในกรุงเทพมหานคร โดยมีสำนักงานการศึกษาเป็นผู้รับผิดชอบนโยบายในการจัดการศึกษาตามพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการกรุงเทพมหานคร พ.ศ. 2528 มาตรา 89(21) (สำนักงานศึกษา กรุงเทพมหานคร, 2528) ปัจจุบันมีโรงเรียนในสังกัดกรุงเทพมหานคร จำนวน 427 โรงเรียน ใน 36 เขต จำนวนนักเรียน 246,080 คน (สำนักงานศึกษา กรุงเทพมหานคร, 2534)

การจัดการศึกษาให้ดำเนินไปด้วยดีนั้น สิ่งที่สำคัญที่สุดที่นักการศึกษาต้องคำนึงถึงคือตัวผู้เรียน แต่จากการศึกษาเอกสารและการประเมินผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนกลุ่มการงานและพื้นฐานอาชีพของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานคร พบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนโดยเฉลี่ยมีทั้งสูงและต่ำ ซึ่งจากการประเมินผล พบว่าเขตที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงมี 24 เขต ได้แก่ เขตพระนคร เขตป้อมปราบ เขตปทุมวัน เขตบางรัก เขตดุสิต เขตบางซื่อ เขตธนญาไท เขตราชเทวี เขตยานนาวา เขตบางคอแหลม เขตพระโขนง เขตประเวศ เขตบางกะปิ เขตบึงกุ่ม เขตธนบุรี เขตคลองสาน เขตภาษีเจริญ เขตบางกอกน้อย เขตบางพลัด เขตบางกอกใหญ่ เขตมีนบุรี เขตลาดกระบัง เขตราชบุรีบูรณะ เขตหนองแขม ส่วนเขตที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำมี 12 เขต ได้แก่ เขตสัมพันธวงศ์ เขตสาทร เขตคลองเตย เขตบางเขน เขตดอนเมือง เขตจตุจักร เขตลาดพร้าว เขตบางขุนเทียน เขตจอมทอง เขตตลิ่งชัน เขตหนองจอก เขตห้วยขวาง (กองวิชาการ สำนักการศึกษา กรุงเทพมหานคร, 2534) และจากการสัมภาษณ์ผู้บริหารโรงเรียน พบว่าแม้ว่าผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในบางเขตจะสูง แต่ในทางปฏิบัติในนักเรียนยังไม่บรรลุผลเท่าที่ควร จากปัญหาดังกล่าวข้างต้น ส่งผลกระทบต่อ การปรับปรุงการเรียนการสอนในกลุ่มการงานและพื้นฐานอาชีพ ในแผนพัฒนาการศึกษาของ กรุงเทพมหานคร ฉบับที่ 4 (พุทธศักราช 2535-2539) ซึ่งได้กำหนดมาตรการดำเนินงาน เพื่อพัฒนาการศึกษาในกลุ่มการงานและพื้นฐานอาชีพ ดังนี้

1. ส่งเสริมให้เด็กทุกคนในระดับการศึกษาภาคบังคับ มีความรู้และทักษะพื้นฐานทางด้านอาชีพที่เหมาะสมกับวัย และสอดคล้องกับความต้องการของสังคม
2. ให้เด็กที่จบการศึกษาภาคบังคับและผู้ปกครอง เห็นความสำคัญของการศึกษาต่อในด้านอาชีพ
3. พัฒนาครูให้มีความรู้เกี่ยวกับหลักสูตรประถมศึกษาและแนวทาง การจัดการเรียนการสอน รวมทั้งการผลิตสื่อการเรียนการสอนที่เหมาะสมและเพียงพอ และส่งเสริมการนำวิทยากรมาใช้ในการผลิตสื่อและการเผยแพร่แลกเปลี่ยนนวัตกรรมใหม่ ๆ
4. ส่งเสริมและพัฒนากระบวนการเรียนการสอนที่มุ่งเน้นให้นักเรียนเกิดทักษะในด้านการจัดกิจกรรมกลุ่มการงานและพื้นฐานอาชีพแบบครบวงจร โดยให้นักเรียนมีความรู้และทักษะพื้นฐานในการประกอบอาชีพ และรักการทำงาน เน้นการปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรม

ค่านิยมที่ถูกต้องทางด้านเศรษฐกิจ สังคม การเมือง รวมทั้งลักษณะนิสัยพื้นฐานที่จำเป็น
สำหรับการทำงาน

5. สนับสนุนให้โรงเรียนจัดกิจกรรมในหลักสูตร และเสริมหลักสูตรให้สอดคล้อง
กับวัตถุประสงค์ สถานและทรัพยากรรวมทั้งอาชีพในชุมชน

6. จัดให้มีการประชาสัมพันธ์ เพื่อให้ผู้ปกครองนักเรียนเห็นความสำคัญ
เห็นประโยชน์ของการศึกษาต่อในด้านอาชีพ

7. ส่งเสริมให้โรงเรียนมีความพร้อมในการจัดการศึกษาเพื่ออาชีพที่เหมาะสม
กับชุมชนให้บรรลุเป้าหมาย (กองวิชาการ สำนักการศึกษา กรุงเทพมหานคร, 2535)

เมื่อสัมฤทธิ์ผลทางด้านการเรียนเป็นตัวแสดงให้เห็นถึงความสำเร็จหรือความ
ล้มเหลวทางการเรียนของนักเรียนนักการศึกษา จึงต่างตระหนักถึงความสำคัญในการพัฒนา
การเรียนการสอนกลุ่มการทำงาน และพื้นฐานอาชีพ แต่ก่อนที่จะพัฒนาหรือปรับปรุงการเรียน
การสอน กลุ่มการทำงานและพื้นฐานอาชีพให้มีประสิทธิภาพมากขึ้นนั้น ควรจะได้มีการศึกษา
ตัวแปรที่เกี่ยวข้องกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในกลุ่มการทำงานและพื้นฐานอาชีพของนักเรียนชั้น
ประถมศึกษาปีที่ 6 สังกัดกรุงเทพมหานคร ในเขตที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำ เพื่อจะได้
ทราบว่าตัวแปรใดบ้างจะมีส่วนทำให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำ การที่ผู้วิจัยเลือกศึกษานักเรียน
ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 เพราะ ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 เป็นขั้นสุดท้ายของการเรียนใน
หลักสูตรระดับประถมศึกษา นักเรียนในระดับนี้จึงมีประสบการณ์จากการผ่านการปฏิบัติงานใน
กลุ่มวิชานี้มามาก และอาจประสบปัญหา ซึ่งเป็นที่น่าสนใจว่าปัญหาเหล่านั้นเกิดจากตัวแปรใด
บ้างที่ทำให้นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่แตกต่างกันไป

จากการศึกษาค้นคว้าในระยะแรก ๆ นักวิจัยทางการศึกษามักศึกษาอิทธิพลที่มีต่อ
ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ซึ่งเนื่องมาจากองค์ประกอบทางด้านปัญหา เช่น ความถนัดทางด้าน
ภาษา ความสามารถทางการคำนวณ ความสามารถทางสมองทั่ว ๆ ไป และอื่น ๆ แต่จาก
การศึกษาและวิจัยที่ผ่านมาส่วนใหญ่ พบว่าค่าสหสัมพันธ์ระหว่างคะแนนเชาว์ปัญญา และ
คะแนนสัมฤทธิ์ทางการเรียนมีค่าประมาณ .50 (Brody and Brody, 1976; Cattell,
1965 ; Levin, 1965) หรืออยู่ในช่วง .40-.60 (Tyler, 1965) และจากการศึกษา
ความสัมพันธ์ระหว่างความถนัดและสัมฤทธิ์ผลทางการเรียน ผลการวิจัยส่วนใหญ่สรุปว่า

โดยเฉลี่ยมีค่าสัมพัทธ์ระหว่าง .50-.75 (Khan, 1969 216-221) ฉะนั้นจะเห็นได้
 อย่างชัดเจนว่า ตัวแปรด้านเชาว์ปัญญาหรือความถนัดอธิบายความแปรปรวนของสัมฤทธิ์ผล
 ทางการเรียนได้ประมาณร้อยละ 50 เท่านั้น ส่วนที่เหลือประมาณครึ่งหนึ่งย่อมเป็นผลมาจาก
 องค์ประกอบอื่น ๆ นอกเหนือจากด้านปัญญาที่ยังไม่สามารถอธิบายได้แน่ชัด ซึ่งสอดคล้องกับ
 แฮร์รี แมดดอกซ์ (Harry Maddox, 1965) ได้ทำการศึกษา พบว่าผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน
 ของแต่ละบุคคลขึ้นอยู่กับองค์ประกอบทางด้านสติปัญญา และความสามารถทางสมองคิดเป็น
 ร้อยละ 50-60 ขึ้นอยู่กับความพยายามและวิธีการศึกษาอย่างมีประสิทธิภาพร้อยละ 30-40
 และขึ้นอยู่กับโอกาสและสภาพแวดล้อมอื่น ๆ อีกร้อยละ 10-15 และสอดคล้องกับ การวิจัย
 ของ แอน อนาสตาซี (Ann Anastasi, 1965) ที่พบว่า สัมฤทธิ์ผลของนักเรียนมีความ
 สัมพันธ์กับองค์ประกอบทางด้านสติปัญญา และองค์ประกอบที่ไม่ใช่สติปัญญาอื่น ๆ

มิลตัน เอฟ ชอร์ และอลัน เอช ไลแมน (Miltan F. Shore and Alan
 H. Leiman, 1960) ได้ศึกษาพบว่า นักศึกษาที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงจะมีบิดามารดา
 ที่เอาใจใส่ในเรื่องการเรียนของบุตรมากกว่าบิดามารดาของนักศึกษาที่มีผลสัมฤทธิ์ทาง
 การเรียนต่ำ และส่วนใหญ่ผู้ปกครองของนักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำ จะไม่ให้
 ความสนใจในเรื่องการเรียนและการวางแผนการเรียนของนักเรียนในปกครองเลย
 ซึ่งสอดคล้องกับสมาคมประเมินผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนระหว่างชาติ (The International
 for the Evaluation Achievement ซึ่งย่อว่า IEA) สรุปข้อค้นพบว่าสิ่งแวดล้อม
 ทางบ้านและภูมิหลังของนักเรียนมีอิทธิพลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนมากกว่าตัวแปรด้าน
 โรงเรียน ทำนองเดียวกัน โรเบิร์ต เจ ฮาร์วิกเกอร์ท์ และเบอร์นิซ แอล นิวการ์เทน
 (Robert J. Harvighurt and Bernice L. Neugarten, 1969) ได้กล่าวถึงตัวแปร
 สำคัญประการหนึ่งที่มีอิทธิพลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน คือ สภาพแวดล้อมทางครอบครัว
 หรือสภาพแวดล้อมทางบ้าน กล่าวคือ เมื่อเด็กเกิดมา ประสบการณ์ที่ได้รับจากบ้านจะมีส่วน
 เอื้ออำนวยให้เด็กมีการศึกษาค้นคว้าหรือเรียนเก่ง ซึ่งในเรื่องนี้ ทราเวอร์ส (Travers, 1953)
 พบว่า สิ่งที่มีอิทธิพลต่อการเรียน นอกจากสติปัญญาแล้ว ยังประกอบด้วย ปัญหาส่วนตัว
 ความสนใจ พื้นฐานครอบครัว ฐานะทางสังคม สภาพแวดล้อมทางบ้าน และจากทฤษฎี
 การเรียนรู้ของ บลูม (Bloom, 1976) พบว่า มีตัวแปรที่มีอิทธิพลต่อระดับผลสัมฤทธิ์ทาง
 การเรียน 3 ตัวแปร ตัวแปรแรก คือ คุณลักษณะด้านความรู้ (Cognitive) หมายถึง

การเรียนรู้ที่จำเป็นต่อการเรียน ตัวแปรที่สอง คือ คุณลักษณะด้านจิตนิสัย (Affective) หมายถึง แรงจูงใจ ความกระตือรือร้นที่มีต่อเนื้อหาการเรียน รวมถึงทัศนคติที่มีต่อเนื้อหาวิชาต่อโรงเรียน และระบบการเรียน มีโนภาพเกี่ยวกับตนเอง ตัวแปรสุดท้าย คือ คุณภาพการสอน (Quality of Instruction) ได้แก่ การชี้แนะการมีส่วนร่วมในชั้นเรียน การเสริมแรง การให้ข้อมูลย้อนกลับ และการแก้ไขข้อบกพร่อง

ฟิลิป เบอ์นาร์ด ฮอร์ตัน (Phillip Benard Horton, 1979) ได้ศึกษาตัวแปรที่เกี่ยวกับลักษณะของครูที่ส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน พบว่า ประสิทธิภาพในการสอนของครูมีอิทธิพลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน ซึ่งในเรื่องนี้มีเชล เจ ดันกิน และ บรูซ เจ บิดเดิล (Michael J. Dankin and Bruce J. Biddle, 1979) นักจิตวิทยา ได้นำเสนอรูปแบบที่มีผลต่อผลสัมฤทธิ์ในการให้การศึกษาในชั้นเรียน ซึ่งประกอบด้วย ตัวแปร 4 ด้าน คือ ประการแรก ตัวแปรที่เกี่ยวกับครู ได้แก่ ภูมิหลังของครู ประสิทธิภาพในการสอนของครู ประการที่สอง ตัวแปรที่เกี่ยวกับนักเรียน และสภาพแวดล้อม หมายถึง ประสิทธิภาพเดิมของนักเรียน เช่น สถานภาพทางเศรษฐกิจและสังคม ความรู้พื้นฐานและเจตคติ โรงเรียนหรือชุมชนโดยรอบ ขนาดห้องเรียน รวมทั้งสื่อการเรียนการสอน ประการที่สาม เป็นตัวแปรเกี่ยวกับกระบวนการเรียนการสอน หมายถึง กิจกรรมการสอนในห้องเรียน ทั้งกิจกรรมของครูและนักเรียน ตัวแปรสุดท้าย คือ ผลผลิตทางการสอน หมายถึง ความเจริญงอกงามในตัวนักเรียน หรือการเรียนรู้ การศึกษาเกี่ยวกับผลผลิตการสอนส่วนใหญ่ จะเน้นที่การได้เรียนรู้ เนื้อหาสาระ ทักษะและเจตคติ ซึ่งเป็นการหวังผลระยะยาวในตัวนักเรียน

จากผลงานวิจัยของ ประยอม ทวีกาญจน์ (2525) พบว่า ผลการเรียนเดิม บรรยากาศในชั้นเรียน และคุณภาพการสอนมีความสัมพันธ์กับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนกลุ่มสร้างเสริมประสิทธิภาพชีวิตอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .01 ส่วนพิศเพลิน เขียวหวาน (2520) ได้ทำการศึกษา องค์ประกอบบางประการที่เกี่ยวข้องกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน พบว่า ตัวพยากรณ์ที่เกี่ยวข้องมีความสำคัญในลำดับสูงสุดในการอธิบายความแปรปรวนของผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน คือ พื้นฐานความรู้เดิม รองลงมา ได้แก่ ความเห็นของครูต่อความสามารถของนักเรียน พื้นที่ของห้องเรียนต่อนักเรียน 1 คน จำนวนคาบที่ครู

สอนใน 1 สัปดาห์ สถิติการขาดเรียน วุฒิการศึกษาของครู อายุของนักเรียน ขนาดของครอบครัว ซึ่งตัวพยากรณ์นี้อธิบายความแปรปรวนของผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาได้ร้อยละ 39 ส่วนรายงานการวิจัยของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติเกี่ยวกับองค์ประกอบบางประการที่เกี่ยวข้องกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนประถมศึกษา (2523) จากข้อมูลทั่วประเทศ พบว่าตัวแปรที่มีความสัมพันธ์กับคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในระดับสูงสุด เป็นตัวแปรเกี่ยวกับโรงเรียน ครูประจำชั้น ภูมิหลังทางการเรียนของนักเรียน ได้แก่ ขนาดโรงเรียน (จำนวนห้องเรียนและพื้นที่ของโรงเรียน) ระยะเวลาที่ประกอบอาชีพของครู ความคิดเห็นของครูเกี่ยวกับความเป็นผู้นำทางด้านวิชาการของครูใหญ่ และทำที่ต่อการเรียนของนักเรียน

อรพรรณ วีระกะลัส (2523) ได้ศึกษาถึงองค์ประกอบที่สัมพันธ์กับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ในโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร พบว่าตัวพยากรณ์ที่ดีในกลุ่มประสบการณ์การทำงานและพื้นฐานอาชีพ คือ ขนาดของโรงเรียน อัตราส่วนครูต่อนักเรียน 1 คน เพศของนักเรียน และวุฒิของครู ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของอรพินทร์ ชูชม (2530) ได้ทำการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการอบรมเลี้ยงดู ความพร้อมทางการเรียน และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนประถมศึกษา พบว่า นักเรียนที่มีภูมิหลังในเรื่องเพศ ระดับการศึกษาของบิดามารดา อาชีพของบิดามารดา และฐานะทางเศรษฐกิจที่แตกต่างกัน โดยนักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรวมสูง ได้แก่ นักเรียนหญิง นักเรียนที่บิดามารดามีการศึกษาระดับปานกลาง นักเรียนที่มารดามีการศึกษาระดับสูง นักเรียนที่บิดาประกอบอาชีพรับจ้างทางธุรกิจ และนักเรียนที่ครอบครัวมีฐานะทางเศรษฐกิจอยู่ในระดับสูง

จากแนวคิด ทฤษฎีและผลงานวิจัยดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยจึงคัดเลือกประเภทของตัวแปรที่คาดว่าจะมีความสัมพันธ์และส่งผลกระทบต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนกลุ่มการงานและพื้นฐานอาชีพ ซึ่งแบ่งเป็นตัวแปรคัตสรร 4 ด้านใหญ่ ๆ คือ ตัวแปรคัตสรรด้านนักเรียน ตัวแปรคัตสรรด้านครูผู้สอนกลุ่มการงานและพื้นฐานอาชีพ ตัวแปรคัตสรรด้านสภาพแวดล้อมทางบ้านของนักเรียน และตัวแปรคัตสรรด้านสภาพแวดล้อมในโรงเรียน ซึ่งการทราบว่า ตัวแปรคัตสรรใดบ้างที่มีความสัมพันธ์ต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนกลุ่มการงานและพื้นฐานอาชีพ ของนักเรียน

ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 จะเป็นประโยชน์ในการจัดการศึกษาของกรุงเทพมหานคร นำไปเป็นข้อมูลเบื้องต้นประกอบการพิจารณาจัดการศึกษาโดยตรงประเด็นและสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของหลักสูตร

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาตัวแปรคัตสรรด้านนักเรียน ด้านครูผู้สอนกลุ่มการงานและพื้นฐานอาชีพ ด้านสภาพแวดล้อมทางบ้านของนักเรียน และด้านสภาพแวดล้อมในโรงเรียนที่เกี่ยวข้องกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนกลุ่มการงานและพื้นฐานอาชีพ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6
2. เพื่อสร้างสมการทำนายผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน จากตัวแปรคัตสรรด้านนักเรียน ด้านครูผู้สอนกลุ่มการงานและพื้นฐานอาชีพ ด้านสภาพแวดล้อมทางบ้านของนักเรียน ด้านสภาพแวดล้อมในโรงเรียนที่เกี่ยวข้องกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนกลุ่มการงานและพื้นฐานอาชีพของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6

ขอบเขตของการวิจัย

1. ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ในโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร ซึ่งกำลังศึกษาในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2535 เฉพาะเขตบริการการศึกษาที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำที่ประเมินโดยกองวิชาการ สำนักการศึกษากรุงเทพมหานคร

2. ตัวแปรที่ศึกษาแบ่งเป็น 2 ประเภท ได้แก่

2.1 ตัวแปรเกณฑ์ (Dependent Variable) คือ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนกลุ่มการงานและพื้นฐานอาชีพ

2.2 ตัวแปรอิสระหรือตัวแปรทำนาย (Independent Variables) ที่นำมาศึกษาในการทำนายผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนมีดังนี้

ก. ตัวแปรคัตสรรด้านนักเรียน ประกอบด้วย

1. เพศ
2. เจตคติต่อการเรียนกลุ่มการงานและพื้นฐานอาชีพ
3. ความรู้พื้นฐานเดิม

ข. ตัวแปรคัดสรรด้านครูผู้สอนกลุ่มการงานและพื้นฐานอาชีพ

ประกอบด้วย

1. เพศ
2. อายุ
3. ประสบการณ์ในการสอน
4. วุฒิการศึกษา
5. จำนวนชั่วโมงที่ทำการสอนใน 1 สัปดาห์
6. การได้รับการอบรมทางวิชาการ
7. คุณภาพการสอนของครู ประกอบด้วย
 - 7.1 การเตรียมการสอน
 - 7.2 วิธีดำเนินการสอน
 - 7.3 การให้นักเรียนมีส่วนร่วม
 - 7.4 การเร้าความสนใจ
 - 7.5 การใช้สื่อการสอน
 - 7.6 การวัดและประเมินผลการสอน

ค. ตัวแปรด้านสภาพแวดล้อมที่บ้านของนักเรียน ประกอบด้วย

1. รายได้ของผู้ปกครอง
2. อาชีพของผู้ปกครอง
3. ระดับการศึกษาของผู้ปกครอง
4. การส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้ปกครอง
5. ความสัมพันธ์ภายในครอบครัว

ง. ตัวแปรด้านสภาพแวดล้อมในโรงเรียน ประกอบด้วย

1. ความเป็นผู้นำทางด้านวิชาการของผู้บริหารโรงเรียน
2. ขนาดของโรงเรียน
3. อัตราส่วนนักเรียนต่อครู
4. งบประมาณ
5. สภาพแวดล้อมในห้องเรียน (กมล สุคประเสริฐ, 2526)

ข้อตกลงเบื้องต้น

1. ข้อมูลที่ได้จากการตอบแบบสอบถาม แบบวัด และแบบสัมภาษณ์ เป็นข้อมูลที่ตอบด้วยความจริงใจ
2. คะแนนที่ได้จากการทำแบบสอบถาม แบบวัด และแบบสัมภาษณ์ ไม่ขึ้นอยู่กับตัวแปรด้านเวลาและสถานที่

สมมติฐานของการวิจัย

จากการวิจัยของ อรพรรณ วีระกะลีส (2523) ได้ศึกษาองค์ประกอบที่สัมพันธ์กับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ในโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร ผลปรากฏว่า ตัวพยากรณ์ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่ดี คือ ขนาดของโรงเรียน อัตราส่วน ครูต่อนักเรียน งบประมาณ ซึ่งสอดคล้องกับ สุชาติ สี่ตระกูล (2524) ซึ่งได้ศึกษาองค์ประกอบบางประการที่สัมพันธ์กับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ โดยใช้กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ในจังหวัดนครสวรรค์ เป็นกลุ่มตัวอย่าง พบว่าตัวพยากรณ์ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่ดี คือ ขนาดของโรงเรียน และอัตราส่วนนักเรียนต่อครู ทำนองเดียวกันกับ รายงานการวิจัยและประเมินผลประสิทธิภาพทางการศึกษา (2527) ได้ศึกษาองค์กำหนดประสิทธิภาพของการประถมศึกษา โดยใช้การวิเคราะห์เส้นทาง พบว่าตัวแปรสำคัญในการทำนายผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน ได้แก่ ประเภทของโรงเรียน ขนาดของโรงเรียน ทัศนคติของชุมชนต่อโรงเรียน ซึ่งเป็นองค์ประกอบที่มีอิทธิพลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนทั้งสิ้น

นพมาศ พัวพิสิฐ (2529) ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภูมิหลังของนักเรียนและครู สมรรถภาพทางการสอนของครู สภาพแวดล้อมในโรงเรียน กับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนกลุ่มวิชาการงานและอาชีพของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ในเขตการศึกษา 6 ปีการศึกษา 2526 จำนวน 400 คน เป็นครู 27 คน พบว่าตัวแปรทำนายผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่สำคัญ คือ ฐานะเศรษฐกิจของบิดามารดา อาชีพของบิดามารดา และเพศของนักเรียน ซึ่งสอดคล้องกับ สมพิศ เจียมศักดิ์ศรี (2529) ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภูมิหลังทางครอบครัวกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาสังคมศึกษา ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โดยกลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนจำนวน 180 คน และผู้ปกครองนักเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง ผลการวิจัย พบว่า

ภูมิหลังทางครอบครัวมีความสัมพันธ์กับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาสังคมศึกษาอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับรอง

สมหวัง นิธิยานูวัฒน์ (2526) ได้ให้ความเห็นว่า การศึกษาทัศนคติได้รับความสนใจเป็นพิเศษ ด้วยเหตุผลที่เชื่อว่า ทัศนคติต่อวิชาที่เรียนมีบทบาทสำคัญในอันที่จะช่วยส่งเสริมหรือสกัดกั้นการเรียนรู้ในวิชานั้น และผลจากการศึกษาของ เมอร์เรย์ (Murray, 1975) ก็แสดงว่า การสอนที่มีประสิทธิภาพจะสามารถช่วยให้ผู้เรียนเกิดทัศนคติที่ดีต่อวิชาที่เรียนได้ ทัศนคติต่อวิชาที่เรียนจึงนำมอิทธิพลในรูปที่เป็นสาเหตุทางตรงต่อผลสัมฤทธิ์ และนำมอิทธิพลในรูปที่เป็นสาเหตุทางอ้อมผ่านทางความรู้พื้นฐานเดิม และคุณภาพการสอนนำมอิทธิพลในรูปที่เป็นสาเหตุทางอ้อมผ่านทางทัศนคติต่อวิชาที่เรียนด้วย นอกจากนี้จากผลงานวิจัยของ บุญชม ศรีสะอาด (2524) พบว่า คุณภาพการสอนเป็นตัวแปรหนึ่งที่มีอิทธิพลทั้งในรูปที่เป็นสาเหตุทางตรงและทางอ้อมต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ซึ่งสอดคล้องกับผลงานวิจัยของ สำเร็จ บุญเรืองรัตน์ (1987) อ้างถึงใน มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ สำนักงานทดสอบทางการศึกษาและจิตวิทยา (2524) ได้เสนอรูปแบบของผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนจากการวิจัยในประเทศไทยว่า ขึ้นอยู่กับตัวแปรต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับกระบวนการเรียนการสอน ผลการศึกษาตัวแปรที่เกี่ยวกับเวลาที่ใช้ในการเรียน และคุณภาพการสอนของครูมีอิทธิพลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนมากที่สุด

ในด้านความเป็นผู้นำทางวิชาการของครูใหญ่ เป็นความรับผิดชอบด้านวิชาการของครูใหญ่ จากการศึกษาของ กมล สูดประเสริฐ (2524) พบว่า ความรับผิดชอบของครูใหญ่และความสนใจในด้านการเรียนการสอนของครูใหญ่ จะมีอิทธิพลต่อความรับผิดชอบของครู และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน ความเป็นผู้นำทางด้านวิชาการของครูใหญ่ จึงนำมอิทธิพลในรูปที่เป็นสาเหตุทางอ้อมผ่านทางคุณภาพการสอน และแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์

ด้วยข้อสันนิษฐานจากการศึกษาวิจัยดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยจึงตั้งสมมติฐาน คือ ตัวแปรคัดสรรด้านนักเรียน ด้านครูผู้สอนกลุ่มการงานและพื้นฐานอาชีพ ด้านสภาพแวดล้อมทางบ้าน ด้านสภาพแวดล้อมในโรงเรียน น่าจะมีความสัมพันธ์กับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนกลุ่ม

การงานและพื้นฐานอาชีพ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 และสามารถร่วมกันทำนาย ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนได้

วิธีดำเนินการวิจัย

จากการวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงบรรยาย (Descriptive Research) เพื่อศึกษา ตัวแปรคัตสรรที่เกี่ยวกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนกลุ่มการงานและพื้นฐานอาชีพ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 สังกัดกรุงเทพมหานคร โดยมีขั้นตอนในการดำเนินการวิจัย ที่จะกล่าวถึงในหัวข้อต่าง ๆ ดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง
2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
3. การเก็บรวบรวมข้อมูล
4. การวิเคราะห์ข้อมูล

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากร ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ นักเรียนชั้น ประถมศึกษาปีที่ 6 ในโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร (จำนวน 154 แห่ง) เฉพาะเขต บริการการศึกษาที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนกลุ่มการงานและพื้นฐานอาชีพต่ำกว่าเกณฑ์ที่พึง ประสงค์ 12 เขต ปีการศึกษา 2535 จำนวนนักเรียน 13,733 คน

1.2 กลุ่มตัวอย่าง ผู้วิจัยเลือกกลุ่มตัวอย่างจากประชากรที่เป็นนักเรียนชั้น ประถมศึกษาปีที่ 6 สังกัดกรุงเทพมหานคร ปีการศึกษา 2535 โดยวิธีสุ่มแบบหลายขั้นตอน (Multi-Stage Random Sampling) ใช้เกณฑ์กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างของ ทาโร ยามาเน (Taro Yamane) (อ้างถึงใน ประคอง กรรณสูต, 2525) ที่ระดับความมีนัยสำคัญ .05 คำนวณสัดส่วนของกลุ่มตัวอย่างประชากร ได้จำนวนนักเรียน 472 คน และครูผู้สอน กลุ่มการงานและพื้นฐานอาชีพในห้องเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง 17 คน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นแบบสอบถามในการศึกษาตัวแปร ซึ่ง ผู้วิจัยได้สร้างขึ้นเองรวม 4 ชุด

ชุดที่ 1 เป็นแบบสอบถามตัวแปรด้านคัตสรรนักเรียน นักเรียนเป็นผู้ตอบ
แบบสอบถาม ประกอบด้วย

- 1.1 แบบสอบถามสภาพแวดล้อมทางบ้าน จำนวน 11 ข้อ
ลักษณะแบบสอบถามเป็นแบบเลือกตอบ
- 1.2 แบบวัดเจตคติต่อการเรียนกลุ่มการทำงานและพื้นฐานอาชีพ
จำนวน 25 ข้อ ลักษณะแบบสอบถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า
- 1.3 แบบสอบถามคุณภาพการสอนของครู เป็นแบบสอบถามซึ่ง
ดัดแปลงมาจากแบบถามคุณภาพการสอนของ อุทัย ตั้งคำ (2528) และแบบสอบถามคุณภาพ
การสอนของ ประนอม ทวีกาญจน์ (2525) จำนวน 37 ข้อ ลักษณะแบบสอบถามเป็นแบบ
เลือกตอบ

ชุดที่ 2 แบบสอบถามตัวแปรด้านครูผู้สอนกลุ่มการทำงานและพื้นฐานอาชีพ
โดยครูผู้สอนกลุ่มการทำงานและพื้นฐานอาชีพในโรงเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่างเป็นผู้ตอบแบบสอบ
ถาม ประกอบด้วย

- 2.1 แบบสอบถามเกี่ยวกับสภาพของครู จำนวน 6 ข้อ
ลักษณะแบบสอบถามเป็นแบบเลือกตอบ และเติมข้อความลงในช่องว่าง
- 2.2 แบบสอบถามความเป็นผู้นำทางด้านวิชาการของครูใหญ่
เป็นแบบสอบถามที่ผู้วิจัยคัดเลือกจากแบบสำรวจพฤติกรรมความเป็นผู้นำทางด้านวิชาการของ
ครูใหญ่ (คณะกรรมการวิจัย R-I (Phase II, 2526) จำนวน 19 ข้อ ลักษณะ
แบบสอบถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า

ชุดที่ 3 แบบสัมภาษณ์สภาพแวดล้อมในโรงเรียน เป็นแบบสำรวจที่ผู้วิจัย
ดัดแปลงมาจากแบบสำรวจสภาพแวดล้อมในโรงเรียนของคณะกรรมการวิจัยอาเซียน
(คณะกรรมการวิจัยอาเซียน R-I (Phase II, 2526) จำนวน 10 ข้อ ลักษณะ
แบบสอบถามเป็นแบบเลือกตอบ และเติมข้อความลงในช่องว่าง แบบสอบถามชุดนี้ผู้วิจัยเป็น
ผู้สัมภาษณ์ครูผู้สอนกลุ่มการทำงานพื้นฐานอาชีพ และผู้ช่วยฝ่ายวิชาการของโรงเรียนที่เป็นกลุ่ม
ตัวอย่าง

ชุดที่ 4 แบบสอบถามสภาพแวดล้อมในห้องเรียน โดยผู้วิจัยดัดแปลงมาจาก
แบบประเมินสภาพแวดล้อมในห้องเรียนของคณะกรรมการวิจัยอาเซียน (คณะกรรมการวิจัย
อาเซียน R-I (Phase II, 2526) จำนวน 13 ข้อ ลักษณะแบบสอบถามเป็นแบบ

มาตราส่วนประมาณค่า แบบสอบถามชุดนี้ผู้วิจัยเป็นผู้สัมภาษณ์ครูผู้สอนกลุ่มการทำงานและพื้นฐานอาชีพ

การสร้างแบบสอบถามได้มาจากการศึกษาเอกสาร หนังสือวารสาร งานวิจัยที่เกี่ยวข้องเป็นแนวทางในการสร้างแบบสอบถาม ต่อจากนั้นได้นำแบบสอบถามที่สร้างขึ้นไปปรึกษากับอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ และนำไปให้ผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบความตรงตามเนื้อหา (Content Validity) และนำแบบสอบถามที่ปรับปรุงแก้ไขแล้วไปทดลองใช้ (Try-out) กับครูและนักเรียนโรงเรียนวัดไทร สังกัดกรุงเทพมหานคร จำนวน 40 คน เพื่อหาค่าความเที่ยง (Reliability) โดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha's Coefficient) แล้วนำแบบสอบถามมาปรับปรุงแก้ไขให้สมบูรณ์ เพื่อนำไปใช้กับกลุ่มตัวอย่างต่อไป

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยขอหนังสือจากบัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยถึงผู้อำนวยการสำนักการศึกษากรุงเทพมหานคร เพื่อขออนุญาตและขอความร่วมมือช่วยเหลือในการเก็บรวบรวมข้อมูลจาก ครู และนักเรียนที่เป็นตัวอย่างประชากร โดยผู้วิจัยเป็นผู้แจกแบบสอบถามและดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเองทั้งหมด

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยนำข้อมูลที่เก็บรวบรวมได้จากกลุ่มตัวอย่างมาวิเคราะห์ตามระเบียบวิธีตามสถิติ โดยใช้คอมพิวเตอร์โปรแกรมสำเร็จรูปทางสังคมศาสตร์ (The Statistical Package for Social Science Personal Computer Plus : SPSS/PC⁺) ที่สถาบันบริการคอมพิวเตอร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ดังนี้

4.1 วิเคราะห์ข้อมูลที่แสดงสภาพภาพของผู้ตอบแบบสอบถามเสนอเป็นตารางความถี่ ร้อยละ ประกอบคำบรรยาย

4.2 วิเคราะห์แบบสอบถาม แบบวัด แบบสำรวจ และแบบสัมภาษณ์ โดยการหาค่ามัธยฐานเลขคณิต (\bar{X}) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)

4.3 หาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของตัวแปรในแบบสอบถามทุกฉบับ โดยใช้สูตร Pearson Product Moment Correlation

4.4 นำตัวแปรที่ผ่านการคัดเลือกแล้ว มาวิเคราะห์เพื่อสร้างสมการในการทำนายผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน โดยใช้วิธี Stepwise Multiple Regression Analysis โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป SPSS/PC⁺ (Statistical Package for Social Sciences Personal Computer Plus)

คำจำกัดความที่ใช้ในการวิจัย

1. ตัวแปรคัดสรร หมายถึง ตัวแปรอิสระหรือตัวแปรทำนายที่เลือกมาศึกษา และคาดว่าจะส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนกลุ่มการงานและพื้นฐานอาชีพ ของนักเรียน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6
2. ตัวแปรที่เกี่ยวข้องกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หมายถึง สิ่งที่มีส่วนส่งเสริมความสามารถในการเรียน หรือสิ่งที่เป็นอุปสรรคต่อความสามารถทางการเรียน ประกอบด้วย ตัวแปรที่ศึกษาเพื่อใช้เป็นตัวทำนายผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ได้แก่
 - 2.1 ตัวแปรด้านนักเรียน หมายถึง สภาพเกี่ยวกับตัวนักเรียน ประกอบด้วย เพศ เจตคติต่อการเรียนกลุ่มการงานและพื้นฐานอาชีพ ความรู้พื้นฐานเดิม
 - 2.2 ตัวแปรด้านครูผู้สอนกลุ่มการงานและพื้นฐานอาชีพ หมายถึง สภาพที่เป็นจริงเกี่ยวกับครูผู้สอน กลุ่มการงานและพื้นฐานอาชีพ ประกอบด้วย เพศ อายุ ประสบการณ์ในการสอน วุฒิการศึกษา จำนวนชั่วโมงที่ทำการสอนใน 1 สัปดาห์ การได้รับการอบรมทางวิชาการ คุณภาพการสอนของครู
 - 2.3 ตัวแปรด้านสภาพแวดล้อมทางบ้านของนักเรียน หมายถึง สภาพโดยทั่วไปของครอบครัวของนักเรียน ประกอบด้วย รายได้ของผู้ปกครอง อาชีพของผู้ปกครอง ระดับการศึกษาของผู้ปกครอง การส่งเสริมการเรียนของผู้ปกครอง ความสัมพันธ์ภายในครอบครัว
 - 2.4 ตัวแปรด้านสภาพแวดล้อมในโรงเรียน หมายถึง สภาพที่เป็นจริงเกี่ยวกับโรงเรียน ประกอบด้วย ความเป็นผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารโรงเรียน ขนาดของโรงเรียน อัตราส่วนของครูต่อนักเรียน งบประมาณ และสภาพแวดล้อมในห้องเรียน
3. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนกลุ่มการงานและพื้นฐานอาชีพ หมายถึง คะแนนผลการเรียนกลุ่มการงานและพื้นฐานอาชีพในชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา

2535 ที่คัดลอกจากสมุดประเมินผลของโรงเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง ซึ่งทุกโรงเรียนใช้แบบทดสอบเดียวกัน ที่สร้างขึ้นโดยกองวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ

4. กลุ่มการทำงานและพื้นฐานอาชีพ หมายถึง มวลประสบการณ์กลุ่มที่ 4 ตามหลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 ซึ่งประกอบด้วย งาน 3 งาน คือ งานบ้าน งานเกษตร งานประดิษฐ์และงานช่าง

5. เจตคติต่อการเรียนกลุ่มการทำงานและพื้นฐานอาชีพ หมายถึง ความรู้สึกที่มีต่อการเรียนกลุ่มการทำงานและพื้นฐานอาชีพ เช่น การแสดงออกในรูปของความพึงพอใจ เห็นด้วย หรือสนับสนุน หรือไม่เห็นด้วย หรือไม่ชอบต่อการเรียนกลุ่มการทำงานและพื้นฐานอาชีพ โดยการวัดได้จากการตอบแบบวัดเจตคติต่อการเรียนกลุ่มการทำงานและพื้นฐานอาชีพ

6. ความรู้พื้นฐานเดิม หมายถึง คะแนนผลการเรียนกลุ่มการทำงานและพื้นฐานอาชีพ ในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ของกลุ่มตัวอย่างที่กำลังศึกษาอยู่ในชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ปีการศึกษา 2535 ซึ่งทุกโรงเรียนใช้แบบทดสอบเดียวกัน ที่สร้างโดยกองวิชาการ สำนักการศึกษา กรุงเทพมหานคร

7. วุฒิกการศึกษา หมายถึง ประกาศนียบัตร หรือปริญญาบัตรของครูกลุ่มการทำงานและพื้นฐานอาชีพที่ได้รับจากโรงเรียน วิทยาลัย หรือมหาวิทยาลัยที่จบการศึกษา

8. การได้รับการอบรมทางวิชาการ หมายถึง การได้รับการอบรมในด้านการจัดการเรียนการสอนกลุ่มการทำงานและพื้นฐานอาชีพตามหลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 โดยวัดได้จากการตอบเกี่ยวกับการอบรมทางด้านวิชาการ

9. คุณภาพการสอน หมายถึง ประสิทธิภาพการสอนกลุ่มการทำงานและพื้นฐานอาชีพของครู ที่ได้จากการรับรู้ของนักเรียน ประกอบด้วย การเตรียมการสอน วิธีดำเนินการสอน การให้นักเรียนมีส่วนร่วม การเฝ้าความสนใจ การใช้สื่อการสอน การวัดและประเมินผลการสอน เป็นต้น โดยวัดได้จากการตอบแบบสอบถามคุณภาพการสอนของครู ซึ่งวัดตามการรับรู้ของนักเรียนแต่ละคน

10. สภาพแวดล้อมทางบ้าน หมายถึง ลักษณะของภูมิหลังทางครอบครัวของนักเรียน ซึ่งประกอบด้วย รายได้ของผู้ปกครอง อาชีพของผู้ปกครองระดับการศึกษาของผู้ปกครอง และความสัมพันธ์ภายในครอบครัว

11. รายได้ของผู้ปกครอง หมายถึง รายได้ของบิดามารดาที่ได้รับใน 1 เดือน โดยวัดจากภาคตอบเกี่ยวกับการรายได้ของผู้ปกครอง โดยนักเรียนเป็นผู้ตอบแบบสอบถาม

12. อาชีพของผู้ปกครอง หมายถึง ตำแหน่งหน้าที่การงานของบิดามารดา ซึ่งเป็นแหล่งที่มาของรายได้ของบิดามารดา โดยนักเรียนเป็นผู้ตอบแบบสอบถาม
13. ระดับการศึกษาของผู้ปกครอง หมายถึง การศึกษาสูงสุดของบิดามารดา โดยวัดได้จากการตอบแบบสอบถามเกี่ยวกับระดับการศึกษาของบิดามารดา โดยนักเรียนเป็นผู้ตอบแบบสอบถาม
14. การส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้ปกครอง หมายถึง การให้การสนับสนุนทางด้านการศึกษาของผู้ปกครองที่มีต่อนักเรียน โดยวัดได้จากการตอบแบบสอบถามเกี่ยวกับการส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้ปกครอง โดยนักเรียนเป็นผู้ตอบแบบสอบถาม
15. ความสัมพันธ์ภายในครอบครัว หมายถึง ลักษณะที่พ่อ แม่ หรือผู้ปกครองและญาติพี่น้องมีความผูกพันธ์ ร่วมปรึกษาหารือเมื่อมีปัญหาเกิดขึ้นภายในครอบครัว โดยวัดได้จากการตอบแบบสอบถามเกี่ยวกับความสัมพันธ์ภายในครอบครัว นักเรียนเป็นผู้ตอบแบบสอบถาม
16. สภาพแวดล้อมในโรงเรียน หมายถึง สิ่งแวดล้อมต่าง ๆ ในโรงเรียน ประกอบด้วย ความเป็นผู้นำทางด้านวิชาการของครูใหญ่ ขนาดของโรงเรียน อัตราส่วนครูต่อนักเรียน งบประมาณ และสภาพแวดล้อมในห้องเรียน
17. ความเป็นผู้นำด้านวิชาการของผู้บริหารโรงเรียน หมายถึง ความเอาใจใส่ในงานด้านวิชาการ การส่งเสริมด้านการเรียนการสอนและกิจกรรมทางวิชาการอื่น ๆ ของผู้บริหาร ที่เห็นประจักษ์ วัดจากการประมาณค่าของครูในโรงเรียน
18. ผู้บริหาร หมายถึง ครูใหญ่ อาจารย์ใหญ่ หรือผู้อำนวยการโรงเรียน ในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานคร
19. ครู หมายถึง ครูผู้ทำหน้าที่สอนกลุ่มการทำงานและพื้นฐานอาชีพในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ปีการศึกษา 2525 ในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานคร
20. นักเรียน หมายถึง ผู้ที่กำลังศึกษาอยู่ในชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ปีการศึกษา 2535 ในโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร
21. โรงเรียนขนาดใหญ่ หมายถึง โรงเรียนประถมศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานคร ที่มีจำนวนนักเรียนตั้งแต่ 801 คนขึ้นไป (สำนักการศึกษา กรุงเทพมหานคร, 2534)
22. โรงเรียนขนาดกลาง หมายถึง โรงเรียนประถมศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานคร ที่มีจำนวนนักเรียนตั้งแต่ 401 - 800 คน (สำนักการศึกษา กรุงเทพมหานคร, 2534)

23. โรงเรียนขนาดเล็ก หมายถึง โรงเรียนประถมศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานคร ที่มีจำนวนนักเรียนไม่เกิน 400 คน (สำนักงานการศึกษา กรุงเทพมหานคร, 2534)

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการวิจัย

1. เพื่อได้ข้อมูลความรู้เกี่ยวกับตัวแปรทำนายผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนกลุ่ม การงานและพื้นฐานอาชีพของนักเรียน ว่าขึ้นอยู่กับตัวแปรใดบ้าง
2. เพื่อเป็นประโยชน์แก่ครูอาจารย์ที่สอนกลุ่มการงานและพื้นฐานอาชีพในการ นำไปปรับปรุงการสอน เพื่อให้ นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้น
3. เพื่อเป็นประโยชน์แก่ผู้บริหารโรงเรียน ในการจัดโปรแกรมการเรียน การสอน และจัดกิจกรรมทางการเรียนการสอน ได้ตรงตามจุดประสงค์ของวิชา เพื่อหาทาง ส่งเสริมสนับสนุนให้นักเรียนประสบความสำเร็จต่อไป
4. เพื่อเป็นประโยชน์แก่บิดามารดาและผู้ปกครอง ซึ่งจะทราบว่า ผลการเรียน ของนักเรียนนั้นขึ้นอยู่กับตัวแปรอะไรบ้าง โดยเฉพาะถ้าเป็นตัวแปรที่ผู้ปกครองมีส่วนเกี่ยวข้องกับตัวนักเรียน จะทำให้ผู้ปกครองเข้าใจพฤติกรรมของนักเรียนดีขึ้น และหาแนวทางช่วยเหลือ ในการปรับปรุงผลการเรียนของนักเรียนให้ดีขึ้น
5. เพื่อเป็นประโยชน์แก่ตัวนักเรียน จะได้ทราบข้อมูลที่จะเป็นประโยชน์ในการ ส่งเสริมการเรียน โดยพิจารณาจากอิทธิพลของตัวแปรต่าง ๆ ที่พบว่ามีความสำคัญต่อ การเรียน
6. เพื่อเป็นประโยชน์สำหรับเจ้าหน้าที่ทางการศึกษา และผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง ทางด้านนโยบายทางการศึกษาของกรุงเทพมหานคร ที่จะ ได้ทราบถึงสาเหตุที่มีผลต่อผลสัมฤทธิ์ ทางการเรียนของนักเรียน ซึ่งจะได้ใช้เป็นแนวทางในการแก้ปัญหาและปรับปรุงคุณภาพ การศึกษาให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น